

VAGIF BAYATLI ODER'İN ŞİİRİNİN TEMEL DÜŞÜNSEL - SANATSAL ÖZELLİKLERİNDEN BİRİ OLARAK PARADOKSLAR

*Abbasova Gülnare Xaliq qızı, Azərbaycan Diller Üniversitesi
Doktora öğrencisi, Bakı, Azərbaycan*

PARADOKSLAR VOQIF BAYATLI ODER SHE'RIYATINING ASOSIY INTELLEKTUAL-BADIIY XUSUSIYATLARIDAN BIRI SIFATIDA

*Abbasova Gulnare Xaliq qizi, Ozarbayjon tillar universiteti
doktoranti, Boku, Ozarbayjon*

THE BASIC INTELLECTUAL OF VAGIF BAYATLI ODER'S POETRY PARADOXES AS ONE OF HIS ARTISTIC CHARACTERISTICS

*Abbasova Gulnare Xaliq qizi, PhD student of Azerbaijan
University of Languages, Baku, Azerbaijan*

ОСНОВНЫЕ ИДЕИ ПОЭЗИИ ВАГИФА БАЯТЛЫ ОДЕРА-ПАРАДОКСЫ КАК ОДНА ИЗ ЕГО ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ

*Аббасова Гульнара Халик кызы, докторантка
Азербайджанского университета языков, Баку, Азербайджан*

Özet: “Vağif Bayatlı Oder'in şiirinin temel düşünsel-sanatsal özelliklerinden biri olarak paradokslar” makalesi geleneksel olarak iki bölüme ayrılabilir: konuya teorik bir giriş olan birinci bölümde, genel olarak paradoks kavramı, kökeni ve neliği, tarihsel gelişimi, ana özellikleri, türleri ve diğer konular tartışılır. İkinci bölümde B. Oder'in şiirindeki paradoksların edebî-sanatsal ve sosyo-politik kaynakları, ana türleri ve sözdizimsel türleri açıklanmıştır. Yazar, araştırma konusunu dünya ve ulusal bilimsel-felsefi, edebî-sanatsal düşünce arka planına karşı irdeler, zaman ve yaşamla bağlantısını gösterir, genel anlamda şairin eserindeki paradoksları arayışta bilişsel bir stratejik yöntem olarak değerlendirir.

Anahtar kelimeler: paradoks, çelişki, gök, dünya, aşk, antitez, absürt, saçmalık, basmakalıp, muhalif, ikircikli.

Annotatsiya: «Paradokslar Voqif Bayatli Oder she'riyatining asosiy intellektual-badiiy xususiyatlaridan biri sifatida» maqolasini an'anaviy ravishda ikki qismga bo'lish mumkin: mavzuga nazariy kirish bo'lgan birinchi qismda, umuman olganda, paradoks tushunchasi; uning kelib chiqishi va nimadan iboratligi, tarixiy rivojlanishi, asosiy belgilari, turlari va boshqa masalalar muhokama qilinadi. Ikkinchi bobda B. Oder she'riyatidagi paradokslarning adabiy-badiiy va ijtimoiy-siyosiy manbalari, asosiy janrlari va sintaktik turlari tushuntiriladi. Muallif tadqiqot predmetini jahon va milliy ilmiy-falsafiy, adabiy-badiiy tafakkur fonida ko'rib chiqadi, uning zamon va hayot bilan bog'liqligini ko'rsatadi, umuman olganda, shoir ijodida paradokslarni izlashda kognitiv strategik usul sifatida baho beradi.

Kalit so'zlar: paradoks, ziddiyat, osmon, yer, sevgi, antiteza, absurd, safsata, klishe, qarama-qarshilik, ikki tomonlama.



<https://orcid.org/0009-0008-5868-3728>

e-mail: glnar.ava@bk.ru

Abstract: The article «Paradoxes as one of the main idea-artistic features of Vagif Bayatli Oder's poetry» can be conventionally divided into two parts: in the first part, which is a theoretical introduction to the topic, the concept of paradox in general, its origin and essence, historical development, main features, types and other issues are discussed. In the second part, the literary-artistic and socio-political sources, main types, and syntactic types of paradox in the poetry of V.B.Oder are clarified. The author examines the main subject of research against the background of world and national scientific-philosophical, literary-artistic thought, shows its connection with time and life, generally speaking, evaluates the paradoxes in the poet's work as a cognitive strategic method in the search for truth.

Key words: paradox, contradiction, sky, earth, love, antithesis, absurd, nonsense, stereotype, dissident, ambivalent.

Аннотация: Статью «Парадоксы как одна из основных интеллектуально-художественных особенностей поэзии Вагифа Баятлы Одера» традиционно можно разделить на две части: в первой части, представляющей собой теоретическое введение в предмет, понятие парадокса в целом, обсуждаются его происхождение и его историческое развитие, его основные особенности, виды и другие вопросы. Во второй главе раскрываются литературно-художественные и общественно-политические источники, основные жанры и синтаксические типы парадоксов в поэзии Б.Одера. Автор рассматривает предмет исследования на фоне мировой и отечественной научно-философской, литературно-художественной мысли, показывает его связь со временем и жизнью и в целом оценивает его как познавательный стратегический метод поиска парадоксов в творчестве поэта.

Ключевые слова: парадокс, противоречие, небо, земля, любовь, антитеза, абсурд, бессмыслица, клише, оппозиционность, амбивалентность.

GİRİŞ. Vagif Bayatlı Oder'in şiirindeki karşıtlar konusunu incelemek, bu kavrama genel bir bilgi girişi ile başlamayı gerektirir. «Paradoks», «beklenmedik», «garip», «aksine», yani mantık dışı, çoğunluğun kabul ettiği, «sağduyu» ile uyuşmayan eski bir Yunanca kelimedir[Nəzərova, 2014:7].

İlk bakışta çelişkili bir ikilik, müphemlik içeren paradokslar, gerçeğin dışsal değil, ilk bakışta görünmez veya olağandışı olan iç katmanda olduğunu vurgular. Örneğin, R. Tagore'a ait şu paradoksa dikkat edelim: «Adamlar zalimdir ama insanlar hayırseverdir.» Ya da modern Azerbaycan şiirinin kurucusu R. Raza'ya ait şu paradoks: «Sorunlarımı kime anlatayım, dünya insanlarla dolu.»

Paradokstan çıkan nihai sonuç şudur ki gerçek, çelişkilerden kaçınmak değil, onları eşit kutuplar olarak ortak bir paydaya getirmektir. Deleuze'ün dediği gibi, «...paradoksun özü, aynı anda iki fikri ifade etmesidir»[Делез,1995: 3].

Edebiyat eleştirmenleri ve dilbilimciler arasında paradokslara ilgi artıyor. «Bilim adamlarının dikkati, paradoksun doğasına, ulusal edebiyattaki geleneklerine, çeşitli edebi eğilimlere ve belirli yazarların yapıtlarındaki işlevsel özelliklere odaklanmıştır»[Шмид, 2001: 9-16].

Bazen paradoks antitez, saçmalıkla karıştırılıyor. Ancak antitez önceden bilinen, paradoks ise, beklenmedik bir karşılaşmadır.

Paradoksta, iki karşıt taraf eşit üyeler olarak yan yana dururken, saçmalıkta iki karşıt taraftan biri diğerini «duymaz». Saçmalık, sıradan mantık tarafından da kabul edilmeyen saçma düşüncelerdir. Dolayısıyla, bu kavramların her birinin bilişsel bir stratejik işlevi var ve çelişkileri çözme sürecinin farklı aşamalarıdır.Felsefi anlamda, paradoks terimi ilk olarak Aristoteles tarafından «Топиклер» adlı eserinde önerilmiş, semantik dairesi sofistlerin pratiğinde konuşma figürüne kadar daraltılarak atf edilmiş, bu daralma Rönesans ve Yeni Çağ'da devam etmiştir. Ancak son yüz yılda, sözkonusu kavram Aristotelesçi manasına geridönüştür. Antik retorik teorisyenleri paradoksu bir konuşma figürü olarak tanımladıysa, 20. yüzyılın eleştirmenleri ona bir bilgi yöntemi olarak daha fazla önem veriyorlar[Paradox, 2000: 183].

ANA BÖLÜM. Bir paradoksun üç temel yönü vardır; paradoksta iki karşıt birbirini diyalektik olarak etkiler; gerçek, paradoksun görünen çelişkinin arkasında gizlidir, yani paradoks, doğrunun ve yanlışın tersine çevrilmesinin neden olduğu zihinsel bir zorluktur; Paradokstaki çelişkiler her zaman beklenmedik bir etkiye sahiptir ve klişelere karşı çıkarlar. Araştırmacılar paradoksları farklı türlere ayırır: felsefi, tarihi, karakteristik ve ironik[Яшина, 2007: 182]. Her fikir-sanat olgusu kendisinden önceki gelenekler üzerinde gelişim sağlarken, aynı zamanda sanatçının içinde yaşadığı somut tarihsel zamanın

getirdiği değişimlerle de ilişkilidir. V.B.Oder'in çalışmasındaki paradokslar iki kaynağa dayanmaktadır: edebi ve tarihsel. Edebi etki açısından en önemli kaynak, milli şiirimiz üzerinde önemli etkileri olan ortaçağ divan şiirinin dehası Fuzuli'nin yapıtlarıdır. Altmışlı yıllarda Fuzuli'ye dönüşün yeni bir aşaması başladı ve bu, milli kimliğe dönüşün ayrılmaz bir parçası olarak ortaya çıktı.

V.B.Oder'in yapıtlarındaki paradoksların tarihsel temeli, onun 70'lerde şiire geldiği paradoksal öze dayanmaktadır. Bu yıllarda bir yandan «cennetsel refah» içinde yaşayan Sovyet halkı hakkında R. Barth'ın deyişimiyle bir «mit» oluşturulurken, diğer yandan insanlar en yaygın günlük sorunlarını çözmek için saatlerce mağazaların önünde kuyruklarda bekliyordu. Stalin'in ölümünden sonra yeni bir ivme kazanan ve ifadesini A.Soljenitsin, B.Pasternak, V.Vısotsky ve diğerlerinin eserlerinde bulan muhalif edebiyat, bu paradoksal tarihsel sürecin atmosferinde doğdu. Doğal olarak, muhalif ruha dayanan edebiyatın oluşturulma süreci, tek bir sistem içinde yaşayan SSCB'nin tüm halkları için geçerli idi. Azerbaycan edebiyatında B.Vahabzade'nin «Gülüstan» ve özellikle «Lenin'le Sohbet Şiirleri», İ.Muğanna'nın «Yanan Yürek», S.Ahmedli'nin «Dünyanın ölçümü», Anar'ın «İyi Hükümdarın Öyküsü», V.Samadoğlu ve R.Rövşen'nin şiirleri bunun açık bir örneğidir. V.B.Oder'in çalışmalarına aynı tarihsel bağlamda yaklaşılmalıdır. Onun şiirindeki paradokslar tarihinin temelinde, Sovyet ideolojisinin sahte özü ile hayatın gerçeği arasındaki çelişki yatmaktadır.

Şairin çalışmasındaki paradokslar daha felsefi bir yapıya sahiptir. Bu paradoksların temelinde şairin kozmik-metafizik bir yelpazeye sahip geniş ölçekli düşüncesi yatmaktadır. Örneğin, bizim milli manzum görüşümüze göre yeryüzü, genellikle ya gökten daha aşağı seviyede kabul görmüş, tüm kötülüklerin adresi olarak algılanmış ya da «bilinmeyen, yabancı, üvey gökler»e tercih edilerek bir mekan olarak add edilmiştir. Birinci tavır klasik divan şairlerinde, ikincisi ise Sovyet şairlerinde esastır. 14. yüzyılın ünlü şairi İmadeddin Nesimi, «Dünya duracak yer değil ey can, sefer eyle, Aldanma anın aline, andan hezer eyle» beyti birinci tavrın ifadesidir[Nesimi, 2018: 233]. Sadece Azerbaycan Sovyet şiirinin değil, genel olarak SSCB halklarının şiirinin de sancaktarı olan S.Vurgu'nun dizeleri, «Yerlere bakıyorum, bahçalı, bağlı // Göklere bakıyorum, kapısı kapalı» ikinci tavrın somut bir sanatsal ifadesiydi. V.B.Oder,

yeryüzünü gökyüzüne düşman bir alan olarak değil, onun ayrılmaz bir parçası olarak algılar ve yeryüzü ile gökyüzü arasındaki paradoksal asırlık çatışmayı ortadan kaldırarak sorunu bir anda «çözer»: «Boş gözüken bu yer, aslında, boş değil, gündüz görülemeyen yıldızlarla dolu gökyüzü gibidir... Yer gökyüzünde küçük bir nokta yok, Gökyüzünün küçük bir noktasıdır»[Odər, 2008: 3].

V.B.Oder'in şiirindeki tüm paradoksal «keşifler» onun kozmik-metafizik bakış açısından gelir. Şair, ya göklerin kapısının kapandığını bildiren Sovyet şiir kalıplarına, ya da ortaçağ divan şiirinin özelliği olan dünyayı terk etme tavrına, kısacası tek kutuplu tavır ve bu tavidan doğan kalıp yargılarına karşı çıkar. Onun bakış açısından, geleneksel «yukarı» ve «aşağı» kavramları, gök ve yer arasındaki karşıtlık önemini kayb etmektedir: ...her an herkesin ayağını öpme yüceliğine in...Vatan toprağı tek[Odər, 2008: 6].

Şair, yer ve gök, insan ve uzay ve Tanrı'nın birliği fikrini bazen tezahür şeklinde, açıkça, nesir diliyle beyan eder: *Senin tüm felaketlerin, gökyüzünün bir parçası gökyüzünün kendisiymiş gibi bilmemeğinden kaynaklanıyor*[Odər, 2008: 6].

V.B.Oder'in paradoksalcılığının en önemli özelliği, klasik divan şiirine ve Sovyet edebiyatına karşı çıkmasıdır. Bunun temel tarihi ve kültürel nedeni, yirminci yüzyılın sonunda çokasırlı edebi ve sanatsal düşüncenin sona ermekte ve bir aşamadan diğerine geçiş gerçekleşmekteydi. V.B.Oder'in poetiği, 60'ların Azerbaycan şiirinin yenilik kanadının temsilcileri Vagif Samadoğlu ve Ramiz Rövşan ile birlikte, yaklaşık bin yıllık bir aşamadan diğerine geçiş için bir iç hazırlık dönemi idi. Şairin «bin yıl» ya da «milyon yıl» tabirini zaman göstergesi olarak sık sık kullanması tesadüf değildir:

Bin yıllık derbeder acıdan, yadigar kederinden de geçsen, hiç bir zaman pes etme, düşünme ki sen bir hiçsin[Odər, 2008: 7].

Şairin sanat düşüncesinin evrenindeki «bin yıl» veya «milyon yıl» ifadesi, hem geçmiş, hem bugünü hem de geleceği işaret eden «ebedi şimdi»nin, tek bir zamanın, daha doğrusu zamansızlığın bir göstergesidir. Dolayısıyla zamanların «iç içe geçmesi», şairin şiirinde dilbilgisel zaman kavramına karşılık gelmeyen paradoksal zamanın kaynaklarından biridir:

Bin yılda, milyon yılda geçdi seni göreceğimden[Odər, 2008: 292].

Yahut, Bin yıl sonra bu dünyadan hatırımda, Hala sadece neşe dolu aşkım kalmıştır[Odər, 2008: 77].Dilbilgisel zamanın mantığına yaklaştığımızda birinci ve ikinci örnekte olay, hem geçmişte, hem de gelecekte gerçekleşir (geçdi seni göreceğimden; hatırlıyorum - bin yıl sonra). Şiirsel mantıkla yaklaşıldığında, bu iki zamanı birleştiren paradoksal «şimdi» zamandır.Onun şiirinin tüm olağandışı özelliği bu paradoksal zaman-mekan koşullarından kaynaklanmaktadır. Şairin «keşfettiği» bu paradoksal zaman ve yeri adlandırmak için bazen «orada» işaret zamirini kullanması tesadüf değildir. Şairin şiirsel sunumunda, «orada» yaşam ve ölüm, «iyi ve kötünün yüzü» vardır (F.Nietzsche.) Aşk, evrenselbaşkalaşımın gerçekleştiği, her şeyin paradoksal olarak bir şey haline geldiği «orada» varoluşun tek biçimidir. Aşk, çelişkileri çözümlen bir yöntemi, paradokslardan kurtulmanın bir yoludur:

*Nefes alarak oraya giremezsin,
Çünkü nefes nefse aşkı çeker,
Çekdikçe aşkın gücünü alır,
Nefes alarak oraya giremezsin.
Orada yaşamıyorlar, orada ölmüyorlar,
Orada gece, gündüz sadece aşkı
yaşıyorlar*[Odər, 2008: 42].

Bazı şiirlerde şairi aşkın bu «isimsiz» buluşma yerine getiren zamanın ve mekanın izleri vardır. Örneğin, aşıkların katıldığı «aşk partisi», «herkese göz kırpan piç yıldızlar» ve «aşktan deliye dönen ay»ın kozmik-astronomik bir karaktere sahip olduğu, bir adı olduğu aşağıdaki pasajdan görülebilir - gökyüzü, yani söze ve ifadeye gelir:

*Sonra oturub gökyüzünde
Bir yıldız dalı altında
Diz dize, göz göze onlarla şarap içtim, hem sonsuz ayrılık,
hem sonsuz buluşma tadıyordu şarap... herkes herkese gülümsüyordu,
sevgiyle göz kırpan piç yıldızlara, aşktan deliren aya aynı zamanda kimse kimseyi aldatmak istemiyordu ama herkes sevmek, sevmek ve aldatılmak istiyordu*[Odər, 2008: 46].

Aşağıdaki pasajda, ilahi aşk anının «tarihsel» kaynağını buluyoruz. Bu, 16. yüzyılın dahi Azerbaycanlı şairi Muhammed Fuzuli'nin Türk gazellerinin divanına giriş yaptığı aşkla ilgili ünlü gazeldir:

Vadiyi-vahdetde hakikatta makamı-aşktır,

Kim muşahhas olmaz ol vadide sultandan geda[Füzuli, 2004: 8].

Arapça, Farsça ve Türkçe olmak üzere üç dilde yazan ve yaratan Fuzuli'nin, sadece Azerbaycan ve Türk halklarının değil, Yakın ve Orta Doğu'nun tüm Müslüman milletlerinin rönesans edebiyatının eseri olduğu düşünüldüğünde, ardından V.B.Oderi'nin aşağıdaki dizelerinin edebi-tarihsel kaynağı, Orta Doğu halklarının rönesans şiirine sahip olduğu sonucuna varılabilir:

Ve orada her şey çok garipti,deniz yer gibiydi, gökyüzü deniz gibiydi, herkes hem padişah hem köleydi,hem hanımefendi, hem de hizmetçi.

İlk örnek uzayda kozmolojik ayak izlerine, ikincisi ise zaman içinde sosyolojik ayak izlerine sahiptir. Ancak bu izler tamamen ortadan kalktıktan sonra paradoksalılık da ortadan kalkar ve böylece paradoksalılık, şairin sanatsal düşüncesinde zaman-mekân düzleminden “sonsuzluğa” uzanan köprüyü yansıtır. Nasıl ki iki yakada birer köprü varsa, paradoksal düşünce de hem herkesin bildiği hem de yalnızca şaire açık bir dünyaya işaret eder.

Ancak şaire göre «gök» ve «yer» meselesi de psikolojiktir. Psikolojik katman, kozmik-coğrafi ve metafizik katmanlar arasında bir aracı, bir köprüdür. Klasik tasavvuf-Hurifi edebiyatında bu birbirine bağlı katmanlara «kainat`ı-kübra» (büyük dünya, makrokozmos) ve «kainat`ı-suğra» (küçük dünya, mikrokozmos) adı verilir. Şair psikolojik katmanı «ruh» terimiyle işaretler:

*Allahım yine titiriyorum,
o gökyüzü ruhumu yeniden aşkla dolduruyor.
Tanrım, görüyorum gökyüzünü,
O hem ruhumda, hem dağın tepesinde*[Odər, 2008: 47].

V.B.Oder'in paradoksal dünyasının kahramanı, yeryüzü ile gökyüzü arasında çarmlıha gerilmiş bir adamdır. Şairin en çok yöneldiği imgelerden birinin bireysel benliğin uyarladığı sevgi ve merhamet sembolü Hz. İsa olması tesadüf değildir. Şaire göre en acımasız insanda bile kutsal bir şey vardır. «İki yüzlü» insanın bir tarafı iyiyse, diğer tarafı kötü ve bir tarafı en zalim canı ise, diğer tarafı masum bir çocuktur:

*bu dünyadaki her katilde,
bir cümleyi telaffuz eden bir yargıç, yöneten bir kral var,
ama aynı zamanda bu dünyadan küsmüş bir çocuk var*[Odər, 2008: 49].

Paradoksal çelişkiler, şairin şiirlerinde çok çeşitli şekillerde ortaya çıkar:

Doğru-yanlış çatışması:

en büyük yalan, en büyük gerçektir

en büyük gerçeğin en büyük yalan olduğu gibi

[Odər, 2008: 294].

Akıl-delilik karşıtlığı:

Tamamen zeki bir insan var mı?! Herkes biraz deli, akıl denen şey, yani aşka karşısevgiden yoksunun nefretidir.

En zeki insanlar bile,

Allah aşkına, akıllı değil, biraz zeki gibiler[Odər, 2008: 71].

Aydınlık ve karanlık arasındaki kontrast:

Ruhum ruhlarla dolu,

Işıktan gözüküyor canım, bak, bak hangisi parlak?! Kafan ne kadar karışık? belki tamam benim karanlık belki de her şey ışıktı?[Odər, 2008: 85].

Varlık-yokluk karşıtlığı: *Tanrım, ne kadar iyi, ne kadar iyi, Ben hem insanım hem de ruhum. Hem varım hem yokum*[Odər, 2008: 85].

Hayvan-insan karşılaşması:
Atlar! Atlar! Kardeşler!

Ben sizden öğrendim insanlığı[Odər, 2008: 99].

Aşk-nefret karşıtlığı: kimse duymaz halini, herkese boynuzunu gösterir, ve herkesi sever [Odər, 2008: 115].

V.B.Oder'in şiirlerindeki bazı paradokslar toplumsal ve siyasal olaylarla ve belirli kişilerle ilgilidir. Örneğin Hocalı'da Ermeni vandallarının yaptığı soykırım hakkında şair şöyle yazar: «Hocalı'nın kurtuluşunu asla bir zafer olarak görmeyeceğim.»

Zalimlerin hakimiyeti altında yok olan bir sanatçının akıbetini anlatan ve «Cavid'in son monologu» olarak adlandırılan şiir, hem sanatçının ölümsüzlüğü fikrini doğrulayan hem de bu fikri ironikleştiren paradoksal bir sonla biter. Şiirin başlığı Stalin'in baskısına atıfta bulunur ve finaldeki retorik soru Amir Teymur'a yöneltilir. Bu hem ironik hem de tarihsel bir paradokstur :

Zavallı beşer ölümden de mutluluk umuyor,

İnsan en yükseğe,

Darağacından sarkarken yükselir, değil mi Emir Timur?![Odər, 2008: 259].

Şairin eserlerinde bazen ironik bir paradox, kendini ironi şeklinde de ortaya çıkarır:

Her gece bir çocuk üşür,yumruğu ve diziyile kapımı çalıyor, benim de zamanım geliyor, çocuk çal kapıyı, arkamdan açılacak kapı[Odər, 2008: 289].

SONUÇ. V.B.Oder'in şiirlerindeki paradokslar daha çok cümle-kıta ve cümle-tümce yapısındadır. Kitaplarından birinin başlığında («En Komik Ölü») bir oksimoron olmasına rağmen, oksimoronlar, yani iki zıt kelimenin birleşiminden oluşan paradokslar, V.B.Oder'in şiiri için o kadar tipik değildir. Şairin eserinde çoğu zaman tüm şiirsel metnin paradokslar üzerine inşa edildiğine dair örnekler buluruz. Burada paradox, metni bir bütün olarak düzenlemenin bir yolu olarak ortaya çıkıyor:

Bu dünyada sır arama, bu dünyada sır yokmuş.

Kalacak yer arama, ölecek yer de yokmuş.

Aşk için deli yok,

Sallanmak için bir teli yok,

Yürümek için ileri yok,

Dönmek için geri yokmuş.

Oder böyle bir derde dönmüş,

Dert de yok, derdi dönmüş.

Tanrının burada olduğunu gördüm,

Dönmüş yüzü berisi yokmuş.

Çağımızın önde gelen şairlerinden biri olan V.B.Oder'in yaratıcılığı, edebi ve sanatsal köklerimizimize dönüş isteğimizin, dünyaya açılma iddiamızın ve fırsatımızın şiirsel bir ifadesidir. Öte yandan, edebi bir kategori olarak paradokslara ilgi artıyor. Bu, içinde yaşadığımız postmodern zamanların paradoksal doğasından kaynaklanmaktadır. Paradokslar bizi tüm klişelerden kurtarmaya ve birçok gezegensel çelişkiye yeni bakış açısıyla bakmaya davet ediyor.

KAYNAKLAR:

1. Füzuli qəzəllərinin şərhı. 2004. Dörd cildə. Birinci cild. Bakı, Adiloğlu nəşriyyatı, İmaməddin Nəsimi. 2018. İraq divanı. Bakı, CBS-PP, Nəzərova A., 2014. Fəlsəfə terminlərinin izahlı lüğəti. Bakı, Elm və təhsil yay., Odər, Vaqif Bayatlı. 2008. Yuyumru bir eşq ilə.Bakı, ÇİNAR-ÇAP.

2. Paradox. Chris Beldrik. 2000. The concise Oxford Dictionary of Literary terms.N.Y.: Oxford University press.,Show B. 1958. The man of Destiny. Selected Works. Moscow, Делез Ж. 1995. Логика смысла. М., Шмид В.2001. Заметки о парадоксе. Петербургский сборник.Вып.3. Парадоксы русской литературы. Под ред. В.Марковича, В.Шмида. СПб.: ИНАПРЕСС, Яшина Е.А.2007.Типология парадоксов в художественном тексте. Знание. Понимание. Умение. №4.